

2. Passafaro P., Chiarolanz C., Amato C., Barbieri B., Bocci E., Sarrica, M. Editorial: Outside the Comfort Zone: What Can Psychology Learn From Tourism (and Vice Versa). *Frontiers in Psychology*, 12(650741), 1–4. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.650741
3. Rhama B. Psychological costs on tourism destination. *Journal of Advanced Management Science*. 2019. 7(3), 100–106. DOI: 10.18178/joams.7.3.100-106
4. Soni G., Hussain S. & Shah F. The tourist psychology and the creation of tourist experiences. A. Sharma (Ed.). *International Handbook of Skill, Education, Learning, and Research Development in Tourism and Hospitality. Springer International Handbooks of Education*. 2023. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-99-3895-7_6-1
5. Štefko R., Džuka J., Lačný M. Psychological factors of tourist expenditure: Neglected or negligible? *Frontiers in Psychology*. 2022. 13(942252), 1–12. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.942252

Є. В. Андросов, І. С. Зігунова

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті досліджуються сучасні особливості розвитку активного туризму в Україні в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Активний туризм розглядається як важливий чинник соціально-економічної стабілізації та підвищення туристичної привабливості країни. Окрема увага приділяється західним регіонам України як перспективним територіям для розвитку активного туризму завдяки наявності природних і культурних ресурсів.

Ключові слова: туризм, стратегія розвитку, туристична індустрія, ринок туристичних послуг, стратегічні пріоритети.

The article examines the current features of the development of active tourism in Ukraine under martial law and post-war reconstruction. Active tourism is considered an important factor in socio-economic stabilization and increasing the country's tourist attractiveness. Special attention is paid to the western regions of Ukraine as promising territories for the development of active tourism due to the presence of natural and cultural resources.

Keywords: tourism, development strategy, tourism industry, tourism services market, strategic priorities.

Постановка проблеми: Для України та багатьох країн світу, однією з ключових галузей економічного розвитку є туризм. Проте, на сьогодні, бойові дії в Україні суттєво вплинули на ринок туристичних послуг, зокрема і на активний туризм. У сучасних умовах активний туризм виступає важливою складовою гуманітарного та економічного відновлення країни. Його розвиток сприяє зміцненню фізичного і психоемоційного здоров'я населення, забезпечує пізнавальні, рекреаційні, виховні функції, а також є соціально

доступним та економічно ефективним напрямом дозвілля. Тож дослідження проблем функціонування активного туризму в Україні, враховуючи військово-політичні чинники, є актуальним та доцільним.

Мета роботи: Визначити сучасні особливості розвитку активного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу: Туризм – одна з найбільш прибуткових галузей господарства, яка інтенсивно розвивається в усьому світі. Туризм впливає на розвиток культурного потенціалу нації, що дає поштовх для поширення національного туристичного продукту не тільки в країні, але і за її межами, покращуючи тим самим імідж держави. Розвиток ринку активного туризму сприяє вирішенню багатьох соціальних проблем, як-от: підвищення рівня життя населення, рівня освіти. Залучення до активних форм туризму стимулює пізнавальну діяльність, сприяє формуванню здорового способу життя та зміцненню морально-вольових якостей. Саме через низький рівень фінансових можливостей значної частини населення у повоєнний період, активний туризм набуває особливого значення, адже дозволяє організувати змістовне дозвілля з мінімальними витратами. Це надає йому соціального пріоритету як для громадян, так і для туристичних операторів, громадських та державних інституцій [1].

Теоретичними аспектами розвитку активного туризму в сучасних умовах займалися вчені В. М. Зігунов, О. В. Колотуха, Н. Є. Панків, Л. В. Фрей та інші.

З огляду на воєнні дії, що спричинили погіршення безпекової ситуації у східних регіонах України, туристична діяльність зазнала суттєвих обмежень. У цьому контексті саме західні області країни, такі як Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Волинська, Чернівецька та Закарпатська, виявились найбільш придатними для розвитку активного туризму завдяки поєднанню природних ландшафтів, культурно-історичної спадщини та наявної туристичної інфраструктури. Таким чином, просторове зміщення туристичної активності зумовлено як зовнішніми безпековими чинниками, так і внутрішніми регіональними перевагами [5].

Українські Карпати є перспективним регіоном для розвитку активного туризму, враховуючи багатство природних об'єктів цих територій. Так, наприклад, Вижницький національний природний парк, національний природний парк Гуцульщина, а також Карпатський біосферний заповідник можуть стати місцями для розвитку сафарі (фотополювання). Каньйоноподібні долини середньої течії річки Дністер з краєвидами на Хотинську та Кам'янець-Подільську фортеці мають перспективи для розвитку повітроплавання.

Гірськолижний туризм є одним з найбільш розвинених видів екстремального туризму в Україні. Так, в західних регіонах країни наявні гірськолижні курорти. Туристичні фірми організують одноденні та багатоденні активні тури: сходження на вершини гір, рекреаційні пішохідні, велосипедні походи гірською місцевістю, подорожі на квадроциклах. Одним з найбільш розвинутих видів активного туризму в західних регіонах є гірськолижний туризм. Карпати є домівкою для численних гірськолижних курортів, таких як «Буковель», «Драгобрат», «Славське», які приваблюють туристів зимовими видами відпочинку й пішими та велосипедними походами в теплу пору року. Ці курорти є важливими економічними центрами для місцевих громад.

Західні регіони України мають також ресурси для розвитку водного активного туризму. Більше двадцяти річок у різних регіонах використовуються для рафтингу, а також сплавів на катамаранах, рафтах, байдарках і каяках. Ріки з порогами 2-3 категорії знаходяться у Карпатському регіоні та Центральній Україні. Дністер, Прут, Черемош, а також річки Карпатського регіону, такі як Тиса, забезпечують чудові можливості для рафтингу та байдаркових походів. Туристи також можуть відвідати водоспади та інші водні природні об'єкти. Водоспади «Гук», «Дівочі сльози», «Приручена краса», а також численні озера, національні парки та природні резервати, надають можливості для розвитку пішохідних та велосипедних походів, рафтингу, а також організації екотуристичних маршрутів.

У цьому контексті активний туризм виконує не лише рекреаційну чи оздоровчу функцію, а й сприяє відновленню позитивного міжнародного іміджу України. Він стає частиною національного самопозиціонування у світі, показником соціальної мобільності, засобом зміцнення культурних та соціальних зв'язків як у середині країни, так і поза її межами [2].

Варто зауважити, що, окрім нестійкої політичної ситуації та військових дій, є й інші фактори, які перешкоджають розвитку активного туризму в Україні. Низький рівень розвитку туристичної інфраструктури, надання туристичних послуг, недостатньо сформований туристичний бренд – чинники, що призвели до того, що розвиток активного туризму на сучасному етапі в Україні відстає від загальносвітових тенденцій.

Також важливо звернути увагу на те, що людська діяльність в Українських Карпатах завдає шкоди природному і культурному середовищу через щільну забудову лісових масивів, що призводить до вирубки лісів, активну урбанізацію традиційних рекреаційних закладів. У західних регіонах країни актуалізувались проблеми правового регулювання масових форм туризму та дотримання

природоохоронних вимог. Тож важливо реалізовувати екотуристичні ініціативи, а також розробити ефективну регіональну політику щодо впровадження елементів сталого розвитку туризму, яка б утверджувала основні пріоритетні завдання Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат [4].

Водночас активний туризм має міждисциплінарний потенціал: його розвиток базується на досягненнях медицини, географії, екології, економіки, культурології та соціології. Його впровадження передбачає формування нових маршрутів, розвиток кадрового потенціалу, використання наявних рекреаційних ресурсів та створення нових туристичних продуктів, орієнтованих як на внутрішнього, так і на іноземного туриста [3].

Висновки: Підсумовуючи усе вище зазначене, варто наголосити, що основними пріоритетними завданнями розвитку активного туризму в західних регіонах України є: раціональне відношення до природної та культурної спадщини та впровадження еко-проектів, підвищення якості надання туристичних послуг, розробка туристичного бренду, залучення інвестицій та інновацій для розвитку туристичної галузі.

Крім того, у повоєнний період важливо реалізувати стратегічні ініціативи щодо розвитку активного туризму як масового виду подорожей. Залучення іноземних туристів, просування нового туристичного іміджу України та активізація внутрішнього туризму стануть основою для формування сталого туристичного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросов Є. В., Зігунов В. М. Передумова та перспективи розвитку активного туризму України. *Стан і перспективи сучасного туризму*: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Суми, 29 – 30 листопада 2023 року). Суми: ФОП Цьома С. П., 2023 р. С.146 – 150.
2. Андросов Є. В., Зігунов В. М. Концептуальна основа активного туризму в Україні. *Стан і перспективи сучасного туризму*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Суми, 24 – 25 листопада 2022). Суми: ФОП Цьома С. П. С. 100 – 103.
3. Колотуха О. В. Активний туризм: Навчально-методичний посібник. Кропивницький: Льотна академія Національного авіаційного університету, 2018. 128 с.
4. Паньків Н. Є., Качалуба Х. Г. Тенденції розвитку активних видів туризму в Івано-Франківській області. *Вісник Хмельницького національного університету*. №2, 2021 (292). С. 150 – 159. URL: <https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2021-292-2-25> (дата звернення: 10.10.2024)
5. Фрей Л. В. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційного туризму в Україні. *Спортивно-оздоровчий туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку*.